

بکصد سوار عموری و دوست سوار کرد و فوج پیاده نظام
 سمنان - حاکم پنجاه و چهار نفر از اسرائیکه فرا گمه اسیر
 برده بودند استرداد نمود - و چون انحن ولایتی بوی دستور میداد
 که تا اموال منهبه را تمام استرداد نکند بیامتی اردوی خود را
 بان فله حرکت دهد لهذا از محاس شورای ملی درخواست دانس
 که باغنون بیشتر برای اورواه دارند و باسحن ولایتی امر شود که
 در کاروی مداخله نماید .

رشت

در پنجم فوریه «ب» الحکومه کسمارا در همان محل قتل
 رسانیدد و قاتلین «پانزدهم ماه مزبور دستگیر شدند - وقوع این
 قتل موجب بیم و دهشت سایر حکام نواحی آن ولایت گردیده است .
 در ضمن اکنون هنجبت از ملاکن نمیتوانند «ملاک خود
 رفته سرکشی نمایند .

مشهد

مشهد هنوز آرام است ادهان عامه بطرف انتخابات نداده
 حکه سر و طپین کنترل آنها داشتند معطوف بود بعضی از علمای
 مرجع مجدداً در تسکین هبجان اقدام نموده ولی مخالفت آشکار
 آنها بی نتیجه بود عالم بزرگ مشهد از خوف عوام امور با مشروطه
 حواهان همراهی نمود

اصفهان

در ۱۵ فوریه حاکم استعفا کرده بطرف طهران رهسپار گردید

یزد

در ۲۰ فوریه نلکراهی واصل شد مشعر برآنکه در نوکتبند پستی که بطرف یزد مبرفته بسرقت رفته معلوم میشود ~~که~~ سارقین اسبهای پستی را در سه منزل که نائین و نوکتبند و سادنو ناند بسرقت برده اند و بعلاوه پستی نفر را با ۴۳ الاغ از يك قافله که در راه منزل کرده بودند برده اند

پستی که از یزد میامد در ۱۷ فوریه در شاه نو بسرقت رفته علام بسته مضروب و تفنگ و فستک سه نفر مستحفظ و چهار اسب پستی متعلق باقدارا برده اند بانظار بق اسبهای چهار منزل راه بسرقت رفته و اباب و ذهاب پستی بی ترتیب شده است

کاشان

در ۱۴ فوریه حاکم بانفاق پنجاه سوار از طهران و ۲۰۰ نفر از اهالی کاشان سعی نمود که بمحلی که در دوج بدست نایب حسین بود قهراً داخل شود از قرار راپورت واصله او بتنهائی ایشانرا منهرم نموده است در ۱۶ فوریه حاکم بعضی از سارقین را دستگیر نموده و معادل چندین هزار تومان اموال مسروقه را که تصور میشد نایب حسین سرفت نموده است از آنها باز گرفتند دسته از رجاله بخانه

حاکم حمله برده و محبوسین را مستخاص نمودند جنگ دوام داشت و از قرار مذکور حاکم عازم طهران است و اهالی از نایب حسین طرفداری میکنند از آن وقت تا کنون دولت ایران بسفارت اعلیحضرتی اطلاع داده که نایب حسین و همراهان او در راه و عازم طهران میباشد بخيال آنکه در سفارت پناهنده شوند ولی همینکه بقم ورود کردند در مسجد بست احتیاج نمودند

سیستان

پست ایران که در ۲۱ فوریه از سیستان برای مشهد فرستاد شد مابین بصرت آباد و باریک سرقت رفت سواری که همراه بود مقتول و مبلغ ۱۰۰۰ تومان متعلق بپسانک شاهنشاهی ایران سرقت شد .

کرمان

دسته مرکب از یکصد و پنجاه سارق در شمس که در راه یزد واقع است اجتماع نموده و تا کنون از دهات دور و حوالی ۲۰۰۰ رأس گوسفند برده اند
 قرب دوست مهر سوار و پیاده ناحیه دور رفتجان را در اواسط فوریه عارت نموده متعاقب به آن بطرف برد سیر و ماشک حرکت نمودند

شیراز

قزاقی مابین کدخدایان کنار تخته و دالکی در راه شیراز

از ۲۳ زانویه الی ۲۷ آماه منجر بجنک **ککردید** در ۲۱ زانویه راپورت داده شد که پستی که از بوشهر بشیراز میامده در پل دالکی بسرقت رفته و از آتاریخ تا اواسط فوریه پسته بهیچوجه بشیراز برسید در این باب مستر گراهم با فرمانفرما و نیز شارژ داهر اعلیحضرتی بادولت ایران مذاکره نموده اند

راه اصفهان هنوز بحال اغتشاش باقی است

چون بپکی از تجار عمده زردستیان شیراز کاغذ تهدید آمیزی نوشته شده بود سفارت اعلیحضرتی در اینباب بادولت ایران مذاکره نموده نتیجه این شد که اوامر برای حفظ کبرهای آلجا به آرانس وزارت خارجه محابره کردند

خلیج فارس — بوشهر

آرانس لنگه راپورت میدهد که اخبار گرفتاری دردان درباتی موسوم بحمیدی از طرف مامورین ادکیس که از بندر رنک بندر به کشتبهای شرعی رسیده باعث تسکین خاطر عسوم **ککردید** طبقات مردم که غالباً در دربا مشغول کار میباشند در فحوه خانهای بوشهر جمع شده از این اخبار آشکارا اظهار بشاشت میکنند

بندر عباس

حمل و نقل مال التجاره باقواغل که از شش هفته باینطرف بهلت اغتشاش مملکت موقوف شده بود در اواخر دسامبر دو باره

شروع گردیده قوافل از کرمان ولار ورود و خروج می کردند
 قوافل کرمان از راه جیرفت به بم میامدند راه بفت الی دولت آباد
 هنوز ناامن است

(امضا) سی بی استوکس مازور اتانسه نظامی

متم وقایع یکماهه فوریه ۱۹۰۸

سوء قصد نسبت بشاه در ۲۸ فوریه ۱۹۰۸

شاه از ۱۲ نوامبر که بمجلس رفته دیگر تاکنون از قصر
 سلطنتی بیرون نیامده بود نامروز ساعت سه بعد از ظهر در حالیکه
 بطرف دوشان تپه که مقر خارج شهر اواست حرکت مینمود حمله
 جسورانه بقصد قتل او بعمل آمد

برتیب حرکت او از اینقرار بود يك اتوموبیل در جنو و
 يك كالسکه در عقب و مستحفظین سواره و پیاده بطریق معمول
 مواظب بودند مسافت کمی که از خانه رئیس بامک دور شده قبل
 از آنکه بمذوت ظل السلطان برسند چند نفر از بالای بامهای محاور
 بنای شلیک به اتوموبیل که تصور میکردند شاه در آن است گذاردند
 ظاهراً بواسطه ارتفاع محل اقامت خود توی اتوموبیل و كالسکه را
 نمیتوانستند ببینند سپس دو بمب بطرف اتوموبیل انداخته آنرا بکلی
 از هم متلاشی نموده دو نفر را مقتول و قریب ۷ نفر را مجروح
 کردند خود شاه که در كالسکه عقب اتوموبیل نشسته بود فوراً
 بیرون آمده در يك خانه همان نزدیکی پناه گرفت ایلمسئله فوراً

اسباب هیجان فوق العاده شده اعلیحضرت شاه پیاده سالما بقصر مراجعت نمودند.

دکتر لیندلی اعلیحضرترا بیک حال خیلی مضطربی دیده بود درباریان تماما عرض تبریک تقدیم نمودند شارژدافر اعلیحضرتی عباسقلی خان را مأمور نمود که از استخلاص شاه از این بلیه تبریکات تقدیم نماید (جی بی سی)

نمره ۱۰۶

مکتوب مستر مارلینک سرادوارد گری واصله ۱۶ مارس
طهران ۲۶ فوریه ۱۹۰۸
ماه محرم باخر رسید برخلاف انتظارات عمومی هیچ قسم اغتشاش رخ نمود

تشکیل هیئت وزراء که مدتی انتظار آن میرفت در ۲۸ شهر جاری شروع گردیده آصف الدوله بنا بر تصویب مجلس ظاهراً برای آنکه قوام الملك را برضد میل واضح وکلای فارس رخصت مراجعت بشیراز داده بود معزول گردید علت حقیقی عزل او این بود که مجلس با آنکه تصمیم نموده بود در کابینه تغییر بدهد از آن میترسید که یکمرتبه دست همه را از کار کوتاه کند واینطور صلاح داشت که ابتدا از وزیر داخله شروع کند نظام السلطنه از وزارت مالیه دست کشیده بمقام آصف الدوله منصوب گردید اگر چه این تغییرات یحتمل آخری و فطعی تصور نمیشود ولی تاکنون بی مناسبت نبوده و امید بخش است بطور حتم صنیع الدوله برای وزارت مالیه از نظام السلطنه بهتر است مجلس قبول صدارت نظام

السلطنه را باین امید نمود که با تجربیات و بصیرتی که از اوضاع مملکت دارد میتواند تا بیک اندازه اعاده نظم نماید ولی مشروطین بر او بهیچوجه اعتماد حقیقی نداشته چون او یکی از سیاسیون مدرسه قدیم است .

صنیع الدوله که از وزارت مالیه بجای او منصوب گردیده اول شخصی است که بریاست پارلمان تعیین گردید .
 راپورت تغییر دبکری یعنی عزل قائم مقام از طرف شاه همس حالا برای من رسید .

در عرض ماه گذشته شاه از مداخله آشکارا در امورات مملکت استنکاف نموده ولی اینطور شیوع دارد که خود را آماده کودتای دیگری میسازد و مینماید این شایعات طاهرأ آن است که بد بر راپورتنی که حاصل شده مقداری تفنک از راه محمره برای او وارد میشود و از ورامین مشغول جمع آوری و تجهیز همراهان خود میباشد طن فوی اجمنهای پنتبکی این است که اعلیحضرت به عنقریب اقدامی خواهند نمود .

بارضایتی عامه از مجلس کسب قوت مینماید و محض آنکه نامطالبه عموم مردم در بهبودی اجزاء مرکه آن موافقت شده باشد مجلس بجای اعضای متوفی یا مستعفی خود وکلای جدید انتخاب نموده است از طرف دیگر مجلس در انجام امورات جاریه خود بیش از پیش صورت رسمیت داده و صکلیه کارهای مهم در جلسات سری یا اجلاسات محرمانه کمیته های مختلفه بانجام میرسد این طریقہ خیلی ضرر دارد چرا که بدینوسیله برای وکلای مقتدر خیلی سهل

میگردد که در راه جلب منافع شخصی خود کار کنند و این خود یکی از عللی است که نارضایتی از مجلس را روز بروز نزدیک مینماید. محتمل است که بر حسب پیشنهاد احتشام السلطنه بر دایره سری بودن امورات توسعه داده شود. این معنی که چون احتشام السلطنه ظاهراً مایوس است از اینکه از خود مجلس نتایج مطلوبه بدست آورد و او را عقیده این است که فقط علاجی که بنظر میرسد این است که اعمال و مشاغل مجلس را بواسطه تشکیل کلوب مجلس در هیئت غیر مسئول غیر رسمی واکذار نماید.

از خلاصه و فایده این مآه معلوم میگردد که در اوضاع ولایات و ولایات بهبودی حاصل نشده و سیراز نسبت بحال آرامی بقی است و ورود حاکم جدید صاحب اختیار (وزیر مخصوص) بغاور آرام گذشت ولی چیزی که باید ملاحظه شود این است که از ورود قوام الملک که حاکم باوجود عدم موافقت و کلای فارس به آن راضی شده چه نتیجه بوقوع خواهد رسید.

در بابت گذشته من با کمال شدن در مسئله مراجع این سرکرده مقتدر متغاب که پیشنهاد شده بود مخالفت نمودم ولی چون توقیف او در طهران چنانچه دولت ایران انتظار داشت و سینه اعاده نظم فارس نگردید من در این موقع خود را بهمین اقتناع نمودم که او را شدیداً متنبه نمایم که هرگاه تجدید اغتشاش شود همان باعث طلب بازگشت او خواهد گردید حکومت ایالت در حقیقت بدست او خواهد افتاد چنانچه فعلاً وصول مالیات را بعهده گرفته و مستر گرامم پیش بینی میکند که این کار باعث تولید اشکالات مابین او و حکومت

خواهد گردید و صاحب اختیار که شخص مقتدری نیست همین حالا تا اندازه ترس او را فرا گرفته است
 شهر یزد و کاشان در واقع بدست شورشیان افتاده اصفهان جزو ولایاتی است که بدون حکومت میباشد اهالی کرمان هم به نایب‌الحکومه خود بیگامی فرستاده اند او را نصیحت برفتن نموده اند

ایاب و ذهاب قوافل مابین بوشهر و شیراز بحالت سکون است و پسته دولتی از ۱۴ ژانویه تا کنون موفق بعبور نشده در راه از طهران به یزد هم همینطور اغتشاشات سخت وجود دارد و یک دسته سارقین قوی در نائین راه عبور و مرور را بر عموم سدود داشته اند در طرف مشرق هم سرفت سختی مابین نصرت آباد و بیرجند بوقوع رسیده پسته را زده اند شیرالدوله نیز مرا اطلاع داده که در حوالی خرم آباد اغتشاش سختی بظهور رسیده الوار حاکم محلی را در قلعه افلاک محاصره نموده اند (امضا) چالرزوم مارلینک

سره ۱۰۷

مکتوب مستر مارلینک بسرا دوا ردگری واصله ۱۳ آوریل

طهران ۲۶ مارس ۱۹۰۸

در باب سوء قصد نسبت بشاه که در ۲۸ ماه گذشته بعمل آمد گمان میکنم تفصیلی که ذیلا از بابت وقوع آن نگاشته شده اساسا صحت داشته باشد

اعلیحضرت شاه از درب مشرقی قصر در کالسکه شش اسبه بیرون آمده در جلو آن کالسکه دیگری ویک اتومبیل سرباز و راننده آن شخص فرانسوی بود در جلو آنها عده از مستحفظین قصر بودند

بعضی از آنها در جلو کالسکه و اتومبیل میرفتند و امیر بهادر و مسیوشاپشال همراه کالسکه بودند که شاه در آن نشسته و خوب او را محافظت می نمودند از قرار معلوم اتومبیل چی وقتی که از کوچه باریک تا خانه مسیو را اینو چند ذرعی مسافت داشته عبور میکرده شخصی را دیده است که از یک کوچه بیرون آمده چیزی که با پارچه روی آن را پوشانیده بوده در دست داشته و تا اندازه او را خوف و وحشت احتمال وقوع حمله بر شاه فرا گرفته و علیهذا فوراً بسرعت اتومبیل را رانده بامیدانکه از محل انفجار نارنجک دور شود شخصی که خیال کشتن را داشت هم بابتی خود را باخته باشد چونکه نارنجک قبل از آنکه به اتومبیل برسد بمسافتی در عقب اتومبیل چی بزمین حورده صدمه باو وارد نیامده بدون آسیب از محلی که نشسته بود بیک طرف انداخته شد با اتومبیل هم تا اندازه صدمه وارد آمد یک تخته بدنه آن حورده و سرپوش آن هم سوراخ بزرگی پیدا کرد لحظه بعد نارنجک دبنگری انداخته شد ایندفعه مابین اتومبیل و کالسکه اول بزمین حورده و از انفجار آن یکی از اسبهای جلوی مقتول و دبنگری مجروح ~~م~~ کردید در همانوقت از بالای بامهای مسطح خانهای نزدیک شلیک شد دو نفر از این نارنجک مقتول و هفت یا هشت نفر مجروح شدند همراهان شاه از این واقعه مضطرب الحال گردیده امیر بهادر جنک و مسیوشاپشال خود را فوراً بمحل انفجار رسانیده شاه را تا چند دقیقه تنها گذاردند و هر دوی اینها رولولهای خود را بیرون آورده بر اشخاصی که بالای بامها بودند خالی نمودند ولی مسیو شاپشال از قرار تقریر خودش آقدر مضطرب گردیده بود که با آنکه حتی یک تیر هم در حقیقت

از رولور خود حالی نکرده بود تصور میکرد که بر آبهاشلیک
 میکرده سپس او و امیر بهادر جنگ دریافتند که شاه بلا محافظ مانده و
 بجهت تمام مراجعت نمودند که شاه را از کالسه خود بیرون آورند
 و کوشش نموده شاه را بطرف خانه که نزدیک آنها بود هدایت نموده
 چون درب آرا بسته دیدند از وسط کوچه عبور کرده بطرف خانه
 کالسه چپ باشی شاه رفته ورود با آنها نمودند شاه در آن لحظه آرام
 بود و یک گبلاس آب خواست ولی همینکه با او اظهار شد شاید آبی
 که برای اومی آورند سعی باشد راضی شد که منتظر ورود آبدار
 خود بشود پس از آن خواست از آن خانه بیرون رفته بطرف قصر
 برود ولی همینکه از خانه بیرون آمد دوسه نفر مجدداً حالی شده و
 یکی از آنها از ترس مذکور بدو از قرب آنها فرود آمد اعلیحضرت
 شاه پس از آن نفلک یکی از مستحفظین بختیاری را که اینجا اسب
 بود گرفته خواست بحمله کنندگان شلیک کند ولی مسبو شاپال و
 امیر بهادر جنگ او را از این کار منع نمودند بدون ملاحظه رسمیت او را
 بطرف پناه گاه سوق دادند همینکه بخانه وارد شد اعلیحضرت ناچند
 دقیقه بی اندازه متعیر و غضبناک شده فرمان داد که تمام خانهای آن
 محله را کوبیده و ساکنین آنها بقتل رسانند ولی غضب او بزودی
 فرو نشست و تا شلیک موقوف شد پیاده بطرف قصر روان گردیده
 مردم در راه بانوق و ذوق تمام او را تبریک و تهنیت میگفتند

انهمسئله قدری اسباب تشویش خیال است که گارد امیر بهادر
 جنگ بمجرد آنکه از حمله بشاه آگاه گردیدند فوراً شروع بغارت
 عابرین کوچها و چپاول خانهای مجاور نموده حتی دو اسب واگون

را هم دزدیده فردا صبح آنروز آنها را مسترد داشتند چیزی که محل تاسف است این است که باوجود آنکه عموم مردم پس از استخلاص شاه از این تهلکه اورا تبریک گفتند احساسات اهالی پانتخت و اکثر ایالات و ولایات تاسف دارد از اینکه چرا نتیجه مطلوبه بدست نیامد

روز بعد چند نفر را دستگیر نمودند و از قراریکه برهمه معلوم شد مرتکبین واقعی بدست نیامدند و در حقیقت کوشش فوق العاده طاهرآ برای کشف آنها بعمل نیامد چرا که تا چند روز پس از این واقعه اقدامی نشد و آنوقت اولیاء امور در صدد برآمده طاهرآ اقدام نموده درب خانه را که مقل بود و نارنجک دومی از آنجا انداخته شده بود جبرآ گشودند و آنقدر در این کار بی اعتنائی شد که شاه مجبوراً دستخطی برای مجلس فرستاد که دولت را وادار باجرای اعمال خود نمایند نارنجکها کوچک و از آهن ریخته نازک ساخته شده بودند و این خود دلیلی است برای آنکه منشاء آن از خارجه بوده چون اهالی این مملکت از ریخته گری وفوفی ندارند درباب محرکین این حمله اخبار مختلف شیع دارد اول شخصی که ظن در حق او برده شد ظل السلطان بود پنجره های عمارت اندرونی این شاهزاده دربالای محل وقوع این حادثه میباشد بعد از آن انجمن آذربایجان باین عمل متهم ~~ص~~ کردید فقط بهمین دلیل که از زمان بحران ماه دسامبر اهالی تبریز بیش از سایر نقاط پاشاه طرف بودند در اواخر ماه قتل قوام الملک و حمله که بقصد قتل پسرش در شیراز بوقوع رسید انظار عامه را بطرف خود

معطوف دانسته ولی اختلال حواس عامه بزودی برطرف شده و فعلا هیچ احتمال نمیرود که اقدامات سختی برای تفتیش و تحقیق مسئله که منتج به نتیجه شود بعمل آید

از فرار معلوم نارنجکی که صبح روز بعد از حمله انداخته شد حمله کنندگان بمجله مخفی داشتند و سپس دونفر از فوکرهای صاحب اختیار که خاک روبه میزدند آنها پیدا کردند

شماره ۱۰۸

مکتوب متر مارلینک سرادواری واصله ۱۳ آوریل

طهران ۲۶ مارس ۱۹۰۸

(آقا) افتخارا سواد بوت متحدالمالی که سفیر روس ومن در خصوص امکان وقوع تغییر در اداره حالیه ~~حکمرات~~ ایران بدولت عرضه داشته ام بانضمام سواد جوابی که از وزیر امور خارجه برای من رسیده انقاد مبدارم

جواب آتپوری که میخواستم موافق دلخواه نیست در جواب مذکور است که راپورت وقوع تغییر بی اساس است ولی بهیچوجه از حیث آنکه بهمین نزدیکی تغییری در آن داده نخواهد شد اطمینان بخشی نیست نظر باطمینانات شفاهی که مشیرالدوله بمن و مسیو دوهارتویک داده که دولت قصد اخراج مستخدمین بلژیکی را ندارد لازم نمیدانم که برای اطمینان واضحتر کتبی فشار وارد آوردم (امضا) چانزام مارلینک

ملفوفه يك نمره ۱۰۸

نوت متحد المال روس و انگليس بمشیر الدوله

طهران ۶ مارس ۱۹۰۸

جناباً اسکرچه دولت ایران سابقاً باین سفارت اطمینان کامل داده بودند که در طبقه اداره نمودن گمرکات تغییری داده نخواهد شد از قرار راپورتهائی که حالاً شیوع دارد معلوم است دولت در خیال بعضی تغییرات در اداره مذکوره میباشند بنا بر این محترماً از جناب عالی استدعا میکنم که اطمینان سابق خود را تجدید نموده و هرگاه این راپورت از صحت خالی باشد آنرا تصدیق فرمائید (امضا) جانرام مارلینک

ملفوفه ۲ در نمره ۱۰۸

ترجمه مکتوب مشیرالدوله بمستر مارلینک

۱۹ مارس ۱۹۰۸

در جواب مراسله ۶ شهر جاری شما که درخصوص تغییر در اوضاع گمرکات اسفاسار فرموده بودید افتخاراً اظهار میدارم که اقدامی برای تغییر وضع گمرکات نشده و این خبر بی اساس است (امضا) مشیرالدوله

ملفوف نمره ۱۰۹

خلاصه وقایع ایران در ظرف چهار هفته لغبت ۲۷ مارس ۱۹۰۸

طهران مجلس ملی

کابینه وزراء که مجدداً بطریق ذیل تشکیل گردیده در ۲۹

فوریه بمجلس آمدند

وزیر داخله و صدر اعظم	نظام السلطنه
وزیر عدلیه	مؤید السلطنه
وزیر مالیه	صنیع الدوله
وزیر امور خارجه	مشیر الدوله
وزیر جنگ	ظفر السلطنه
وزیر تجارت و گمرک	مؤمن الملک
وزیر معارف	مخبر السلطنه

حکام جدید

تغییر عمده که داده شده تعیین ظل السلطان بفرمانفرمانی فارس است و شاهزاده مذکور در ۲۰ شهر جاری بطرف شیراز رهسپار گردید علاء الملک بحکومت اصفهان تعیین شده و سردار معتضد (بهجت الملک) بطرف کرمان حرکت نموده است طهیر الدوله رئیس مشهور هیئت اخوت دراویش که سابقا حاکم کرمانشاه بود بحکومت رشت تعیین گردیده است

(امضا) جی - بی - جرجبل سکرتری شرقی

بیرنز

در عرض ماه فوریه شهر تبریز نسبتا آرام بود مامورین محلی از فرار معلوم دست بالا را گرفته و توانسته اند بکار خود پردازند اوامر آنها مجری و پلیس در کوچه ها گشت و گذار مینمود

استراباد

از قراریکه آژانس انگلیس راپورت داده سپهبدار (وزیر
تلگراف) حاکم استراباد اقدامات مجدانه برای منظم داشتن ترکمن
های غیرمنقاد آن سامان بکار برده است

رشت

ویس قوسول اعلیٰ حضرتی درمراسله دهم مارس خود مینویسد
که محترم الملك و سردار همایون که کفالت حکومت بمهدد آنها
است هر دو استعفا نموده اند اجمن های پلتیکی جدید هر روز تشکیل
وتجارت موقوف شده است شبها شهرتامن است و بمردم حمله میشود
ودکانها بظارت میروند

کرمان

ده اوایل فوریه چهار نفر در رفسنجان داخل خاله گیری شده
و پس از آنکه ازدکانش معادل هزار و پانصد تومان وجه نقد واجناس غارت
نمودند بر او بار و لور شلیک کرده و بخیال اینکه مرده است او را بحال خود
باقی گذاردند شخص گبر پس از چند ساعت خود را بخانه یکی از
رقشایش رسانیده و چون گواه بکلوش خورده بود و نمیتوانست
صحبت کند شرح ما وقع را نوشت شخص مجروح را بحکرمان
آوردند و معلوم شد که شش کوله بگلو و آواره اش خورده بود امید

چنان می‌رود که بهبودی حاصل نماید در این تازه‌گی مردم رجاله یا گبرهای بم و کرمان بد رفتاری میکنند آنها از قونول اعلا حضرتی استدعای حفظ خود را نمودند و مشارالیه از لایب‌الحکومه وعده گرفت که آنچه بتواند در منع بد رفتاری ایشان اقدام نماید در ماه فوریه کرمان بحال مفشوش باقی بود و مراجعت عدیل‌الملک که بحکومت اصفهان معین شد سردار معتضد بجای او منصوب شده است تعیین او موافق میل عموم نبود و این باعث بستن بازارها شد

چند نفر سارقین سواره در چند میلی مالوم در ۱۵ فوریه بدو تاجر هندو زده معادل هزار ریاضد نومان اجناس آنها را بردند سارقین کبوترخان را که منزل دوم راه بزداست اخیراً عارت نموده و اسبهای پستی را سرقت کرده‌اند

کرمانشاه

در هفته اول مارس ورود سبداکبر که یکی از ملاهای ارتجاعی طهران است باعث قدری اغتشاش گردید کفیل حکومت اعاده نظم نموده و سید مزبور را بر حسب امر طهران تبصیر به کربلا کردید بواسطه نزاع مابین نائب‌الحکومه های منصورالملک حاکم مورتی ناحیه گوران تازه‌گی در حال اغتشاش است فاتح‌السلطنه داماد شاهزاده سالارالدوله اخیراً بشهر خرم‌آباد حمله نموده آنرا قبضه و تمام مایملک حکومت را غارت کرده حاکم در خانه مجتهد بزورک آجا پناهنده کردید حاکم لرستان برادر زاده نظام‌السلطنه

صدرا عظمیٰ حالیہ است

شیراز

صاحب اختیار فرمانفرمای فارس در ۸ فوریه بمحل اقامت خود رسید و در ضمن ملاقات با قونول اعلیٰ حضرتی اظهار داشت گمان میکند مراجعت قوام الملک بشیراز اسباب اغتشاش خواهد بود قوام در ۲۰ فوریه از طهران ورود نمود در ۷ مارس بر قوام در حیاط عمارت خود شلیک شده پنج کلوله باو حورده کلوله ششم یکی از نوکران را کہ در استخلاص آقای خودش کوشش کرده بود مقتول نمود قوام پس از بہت دقیقہ وفات نمود شخص قاتل سپس بر شکم خود تیر حالی نموده ولی دستگیر و محبوس گردید مستر گرہم همین کہ از واقعہ مستحضر شد بخانہ قوام رفت دو پسران قوام (سالار السلطان و نصرالدولہ) اطلاع دادند کہ قاتل شخصی نعمت الہ نام اخیراً کالسکہ چی و مستخدم معتمد دیوان بوده و تہدید بان نمودند کہ از معتمد دیوان کہ بانی این جنایت تصور میشود انتقام کتیدہ و قطعہ کاغذی کہ میگفتند از جیب قابل در آورده بودند ابراز داشته بر روی آن نوشته بود قاتل نصرالدولہ و اظهار داشتند ما میداییم این خط کی است مسترگری ہم از اہا استدعا نمود نصکدارند ہمراہا نشان اقدامات متعدیہ بنمایند شخص قاتل چند ساعت بعد مرد و از قرار یہ کہ پسران قوام اظهار داشتند قبل از مرگ اعتراف کرد بر اینکہ معتمد دیوان وسید لاری اغوای قتل او نموده بودند مستر گرہم پس از

آن از فرمانفرما که بی اندازه مضطرب و باقوت تمام از پسران قوام طرفداری مینمود ملاقات کرد روز دیگر مستر گریهیم مجدداً از او ملاقات کرد و اغتشاش هواس او تا اندازه کمتر شده جناب معظم‌الیه معتمد دیوان را برای تحقیق و تفتیش بقصر احضار نموده و بهمراهی عده کثیری مستحفظین وقتی که هوا تاریک شد بقصر آورده شد روز نهم مارس در حالی که سالارالسلطان همراه جنازه قوام بود تیری برانش خورده و از قرار مذکور یکی از ملاهای بزرگ هم از آن تیر زخمی شده ملای مذکور همان روز وفات نمود ولی سالارالسلطان روبه بهبودی است از قرار مذکور شخصی موسوم بسیداحمد دستکی سر کرده دستة که با قوام مخالف هستند سر را خالی کرده این شخص را پس از آنکه کشته جسد او را بچوبی آویزان کرده فقط بر آن ریختند و سوزانیدند و آنچه از جسد او باقی ماند بخندق شهر ریخته شد حالا محقق شده که آن سید تیر خالی نکرده بود در همان روز قوامیها از فرمانفرما مطالبه خون معتمد دیوان را نمودند ولی فرمانفرما جوابی بآنها داده سر آنها بیجا بید روز دهم به آرامی گذشت و در ۱۱ مارس عیادت عامه که ابتداء طرفدار سالارالسلطان بود بر ضد او شد

ظل السلطان که بفرمانفرمائی فارس تعیین شده بود از طهران برای نیراز حرکت کرده الحال اوضاع اگر بدتر نباشد آثار و علائم بهبودی از آن ظاهر نیست

راه بوشهر پس از آنکه بواسطه اغتشاشات مسدود بود دو مرتبه در ۱۷ فوریه باز شده پسته ها دهنه دیگر بوقت ورود میکند

خلیج فارس بوشهر

چون نقشه تاسیس بانک ملی پیشرفت نمود وجوہات اعانه که سال گذشته از بوشهر جمع آوری شده و بطهران ارسال شده دو مرتبه ببوشهر فرستاده شده به اعانه دهندگان مرجوع گردید سفارت اعلیحضرتی اخیراً در باب تعدیات که رؤسای محلی راه بوشهرالی شیراز بقاطر دارانی که ایاب و ذهاب از آن راه مینمودند کرده بودند بادولت ایران مشغول مذاکره میباشد

نمره ۱۱۰

مراسله مترمارلین سرادواردگری مورخه ۲۷ مارس ۱۹۰۸ از طهران

آقا هرچند که در این چهار هفته اخیر تغییر عمده باوضاع عمومی روی نداده ولی متأسفانه آنچه را که هویدا است روبه بدتری است نه بخوبی بعد از سوء قصدی که نسبت بشاه شد برخلاف نصایح بعضی از دربارهای مستبد شاه آرام بوده و روابط با مجلس بهتر از ایام دیگر بود این تغییر سلوک نه بواسطه تغییر حیات اعلیحضرت شاه نسبت به مجلس است بلکه بیشتر بواسطه نتیجه سوء قصدی است که نسبت بشاه شده و نمایندگم بشاه معلوم شده است که مجلس باندازه بی اعتبار و طرف نفر عموم واقع گردیده که ممکن است خود باجل طبیعی از دنیا رحلت نماید نفوذ و اعتبارات مجلس بواسطه عدم لیاقت خود و همچنین بواسطه بعضی اقدامات غیر مصلحت آمیز رئیس برای تسهیل امورات اتصالاً روابط محلال است

رئیس مجلس بلاوه اینکه کلیه امورات را مخفیانه در کمیون ها میگذراند اصل جلسات خود مجلس را هم سری کرده باین ترتیب که در هر جلسه يك جلسه آن سری است و بلاوه قوانین برای محدود نمودن دخول عموم طبقات مردم بمجلس وضع نموده است چونکه احتشام السلطنه نفوذ کاملی بین و کلاء دارد این ترتیب سری نمودن مجلس باعث سوء ظن عموم نسبت باوشده و مردم دیگر گمان نمیکنند که او شخص وطن پرستی است بلکه عقیده مردم بر این است که او بابرای منافع شاه و بابرای منافع شخصی خود مشغول کار است به علل فوق الذکر توجه و محبت مردم نسبت باحتشام السلطنه بی اندازه کم شده است و در چند روز قبل ظن قوی برده میشد که او را مجبور باستعفاء نمایند اتفاقی که ممکن است نتیجه مؤثری باوضاع طهران روی بدهد خارج شدن ظل السلطان بواسطه انتخاب او بحکومت فارس است شاه اعتمادی باوند دارد و خیلی مایل بود که دفع این خویش خطرناک خود را بنماید و اصرار باو نمود که مسافرتی بااروپا نماید ظل السلطان هم مصمم بحرکت اروپا شده بود بدلیل اینکه از سفیر روس تقاضا نموده بود که کشتی جنگی برای مسافرت او از اتزلی بیرونیک مغین گردد

و هم چنین از منبم ملاقاتی نموده و اطلاع داد که بهمین زود بها حرکت خواهد نمود لیکن روز بعد از ملاقات خبر بمن رسید که ظل السلطان تغییر خیال داده و از ایران خارج نخواهد شد و پس از اینکه خبر نمیین او بجای صاحب اختیار شیوع پیدا نمود علت این تغییر خیال واضح گردید

اغتشاشیکه بعد از قتل قوام‌الملک در شیراز روی داد مبرهن
 ساخت که صاحب اختیار قادر بحکومت آن شهر نیست حاکم در
 واقع خود را بکی کم کرده و گمان میکنم که پس از مطالعه راپورتی
 را که در جزو حوادث ماهانه ایران مندرج است جای تردید برای
 انسان باقی نخواهد بود که فقط بواسطه تدبیر وجدیت مستر گریم
 (قونسل اعلیٰ حضرتی) و نفوذ شخصی او در شهر بود که جلوگیری
 از جنگ سختی در شهر بعلل آمد در موقع خاموشتری ممکن است که
 صاحب اختیار بخوبی حکومت نماید ولی چونکه اوجبون و همچنین
 وجوهات برای تهیه استمدادی که دولت نتوانسته است برای او اعزام
 دارد ندارد لهذا من گمان نمودم که بر حسب خواهش او از سفارتین
 (کمک برقراری خود در حکومت) رفتار ننموده و فقط بدولت
 ایران تاکید نمودم که اقدامات برای استقرار انتظام بنمایند
 در هر صورت ظل السلطان دارای بعضی صفاتی است که در
 صاحب اختیار نیست اولاً او خیلی متمول است و یقیناً میتواند از دهات
 خود در اصفهان اقتدر استمداد فراهم نماید که بتواند اقتدارات خود را
 محفوظ نماید و بعلاوه او مشهور بحاکم مقتدری است از راپورت خلاصه
 اتفاقات واضح میشود که هر چند که اغتشاشات مهمی روی نداده
 است ولی هرج مرج خاموشی در جریان و هیچ آثاری هویدان نیست
 که حکومت مرکزی بتواند اقتدارات خود را بهتر از سابق مجری
 ندارد (امضا) مارلین

نمره ۱۱۱

مراسله مستر مارلین بر ادوارد گری

آقا مورخه ۲۳ آوریل از طهران

افتخار دارم که مجملی از حوادث چهار هفته اخیر در ایران بانضمام مختصر شرحی از صورت جلسات مجلس شورای ملی ایران بطور معموله لفا ارسال دارم (امضا) مارلین

ملفوف نمره ۱۱۱

وقایع ماهیانه ایران

مجلس ملی پس از اینکه احتشام السلطنه مجبورا استعفا نمود مخبر السلطنه بریاست مجلس انتخاب گردید لیکن او اینمقام را قبول ننموده و در چهارم ماه آوریل ممتاز الدوله بریاست مجلس انتخاب گردید رئیس جدید مجلس برادر سفیر ایران مقیم پاریس است و در موقیقه شاهزاده عین الدوله در سال ۱۹۰۴ و ۱۹۰۵ صدر اعظم بود ممتاز الدوله منشی شخصی ایشان بودند ممتازالدوله زبان فرانسه را خوب میدانند و چند مدت هم در وزارت خارجه بوده و کلای آذربایجان او را بریاست انتخاب نموده اند و علت آنهم این بود که وکلای مزبور مایل نبودند که رئیس مجلس شخص مستقل الرأی باشد و سبب تنفر از احتشام السلطنه هم بهمین دلیل بود ذکاء الملك حتی پیشنهاد نمود که هر سه ماه یککده رئیس انتخاب گردد لیکن در اینخصوص رای در مجلس گرفته نشد

اخبار عمومی در ۳ ماه آوریل احتشام السلطنه بی خبر

بطرف اروپا حرکت نمود

اشخاصی که متهم بقتل تاجر پارسی موسوم بآرباب فریدون هستند چند وقت است که در محاکم عدلیه محاکمه میشوند مجلس محاکمه عمومی است و راپورت محاکمه در روزنامه مخصوصی که اسم آن محاکمات است مشروحا نگاشته میشود بعضی از مجوسین اقرار بقتل نموده اند و خوب واضح است که مقصود آنها دزدی بوده و بهیچوجه مقصود سیاسی بطوریکه بدو گمان برده میشد در نظر نداشتند حکم قطعی بالاخره بایکی از مجتهدین خواهد بود ظل السلطان پس از اینکه دو هفته در اصفهان توقف نمود حالا بطور تفنن بسمت شیراز ره سپار است و زرا همان اشخاصی هستند که در ماه گذشته دگر شد

(امضا) چرچیل

تبریز

در ماه مارس تبریز و اطراف خاموش بود در خود شهر رئیس نظمی که یکی از اعضای مهم انجمن است تشکیل استمداد پلیسی داده پلیسهای مذکور که دارای ملبوس فاخر و هر کدام حامل مك تفنگ و پنجاه فشنگ هستند شب و روز در كوچهها مشغول خدمت و از طرف دولت ماهی سه هزار و سیصد تومان برای مخارج آنها داده میشود

ناحیه اردبیل در ماه مارس مشوش بود ایل شاهسون دهات را غارت نموده دسته از آنها بشهر اردبیل تاخت و تاز نموده تقریباً پنجاه خانه را غارت و عده از صاحبان آنها را مقتول نموده اند حاکم

آنجا رشید الملک بطرف شیراز فرار نمود

قم

نمایشی از طرف اهالی بر علیه راه داری که کمپانی لینچ در راه قم بسططان آباد قرار داده روی داد اهالی شهر راه دارخانه بیرون شهر قم را خراب نمودند سفارت اعلیحضرتی در اینخصوص باسید عبدالله مجتهد مذاکره نموده ایشان تلگراف سختی بطلمای قم کرده آنها را از این حرکت سرزنش نمودند و بلاوه بانها فهمانیدند که کمپانی لینچ موافق قرار دادی ~~صکه~~ با دولت بسته است اقدام می نماید

استر آباد

حکومت جدید فوق العاده بکار برده و از قرار معلوم ایل ترکمن را خاموش نموده است

مشهد

بحال آرامی باقی است ولی در ابالت قتل رو بازدهاد است در هفته گذشته ۲ ماه آوریل اغتشاش مهمی در انجمن محلی روی داد بنا بر تحریک بعضی از اعضاء انجمن سربازها بیهانه نرسیدن حقوق یکی از اعضاء انجمن را ~~صکه~~ معروف باصلاح طلبی است سخت ~~صکتک~~ زده اند از قرار معلوم این شخص اصرار بتجدید انتخابات بروفق ترتیب صحیحی داشته ولی سایر اعضاء